

RECENZJE

Tadeusz Laudowicz

Recenzja książki Kodeks karny. Część szczególna, t. II: Komentarz do artykułów 222–316, pod red. Andrzeja Wąska, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2006

Nakładem znanego i bardzo cenionego w środowisku prawniczym Wydawnictwa C. H. Beck, w ramach „Dużych Komentarzy”, ukazało się 3. wydanie II tomu części szczególnej Kodeksu karnego, zawierającego komentarz do artykułów 222–316. Autorami tej pozycji są znani i uznani prawnicy, uczeni i praktycy wywodzący się z różnych szkół i środowisk, reprezentujący też różne pokolenia prawników. Ich zawodowej aktywności można zawdzięczać, że zaledwie w rok od ukazania się 2. wydania komentarza do tej samej części Kodeksu karnego – obok zapewne zapotrzebowania rynkowego – Wydawnictwo zdecydowało się wzbogacić zasoby literatury prawniczej o kolejne, uaktualnione wydanie.

Opracowanie to, jak zresztą każde wydane w ramach „Dużych Komentarzy Becka”, jest nienaganne edytorsko i rozpoznawalne oryginalną szatą graficzną.

Obszerność zamieszczonego na ponad 1600 stronach komentarza jest konsekwencją szczegółowego i kompleksowego objaśnienia omawianych przepisów tej części prawa karnego materialnego. Dzięki przyjęciu logicznej i przejrzystej konstrukcji, obszerność opracowania jest jego zaletą i nie powinna zrażać czytelnika. Owa przejrzystość, niezwykle pomocna w poszukiwaniu wybranych instytucji czy pojęć, pozwala z łatwością poruszać się w gąszczu komentowanych przepisów. Swego rodzaju „przewodnikiem” wiodącym do zasadniczej materii jest wykaz skrótów aktów prawnych, czasopism, organów orzekających, literatury i innych pozycji oraz zamieszczony

na końcu indeks rzeczowy zawierający 325 haseł głównych. Spis treści poprzedzający każdy z analizowanych przepisów – od uwag wstępnych, przez znamiona ustawowe, po zbieg przepisów, zbieg przestępstw oraz zagadnienia procesowe – oraz posłużenie się numerami brzegowymi, dopełniają strukturalnego porządku i czynią Komentarz przyjaznym czytelnikowi.

Ważną część opracowania stanowi, zamieszczony przed każdym z dziewięciu komentowanych rozdziałów, materiał źródłowy w postaci wykazu literatury i prac ogólnych. Oprócz ekspozycji najnowszego dorobku doktryny, zawiera on aktualne – ze względu na wartości intelektualne – opracowania wywodzące się z wcześniejszych okresów. Niektóre wykazy, jak choćby poprzedzający rozdział o „przestępstwach przeciwko ochronie informacji”, wyodrębnia literaturę odnoszącą się do tak ważnych aktualnie instytucji, jak: prawo do informacji, ochrona prywatności i ochrona danych osobowych, wszystkie rodzaje tajemnic z dziennikarską włącznie, doradca podatkowy i papiery wartościowe. Dociekliwy czytelnik znajdzie nawet wyodrębnioną literaturę do niektórych, szczególnie ważnych artykułów. Całość tej części wzbogaca obszerna prezentacja orzecznictwa.

Przede wszystkim jednak nie do przecenienia jest zawartość merytoryczna Komentarza w jego zasadniczej części. Szczegółową analizę przepisów poszczególnych rozdziałów rozpoczyna ich ogólna charakterystyka, z rysem historycznym odnoszącym się do przepisów z poprzednio obowiązujących Kodeksów karnych, uzasadnieniem odmiennego ujęcia w aktualnie obowiązującym oraz refleksją przyszłościową. Autorski komentarz do każdej części, z uwagami ogólnymi odnoszącymi się do występujących w rozdziale pojęć, ale także uwagi odnośnie praktyki kwalifikowania przepisów w świetle obowiązującego orzecznictwa, dodają waloru teoretyczno-praktycznego, czego w szczególności czytelnik od komentatora oczekuje. Na tle tej ogólnej refleksji warto podkreślić charakterystykę rozdziału XXXVI – omawiającego „przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu” – którego lektura przybliży stosunkowo nową i mało znaną, ale ważną w kontekście komentowanych przepisów, ustawę o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za przestępstwa popełnione z tego rozdziału Kodeksu karnego. Istotną zaletą tej części opracowania, ze względu na rolę wykładni praktycznej w rozumieniu przepisów prawa, jest prezentacja najnowszego orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych, uzupełniona zachowującymi aktualność orzeczeniami wydanymi na gruncie obowiązywania poprzednich Kodeksów karnych.

Lektura opracowania w najważniejszej jego części, odnoszącej się do omówienia znamion ustawowych poszczególnych przepisów, prowadzi do przekonania, iż jest to materia kompletna. Na szczególną uwagę autorskich rozważań zasługuje bogaty zakres ustaleń strony przedmiotowej komentowanych przepisów. Jest to bodaj najważniejsza część dzieła, podpowiadają-

ca szereg praktycznych rozwiązań w trudnym procesie prawnego kwalifikowania określonych stanów faktycznych.

Omawiane wydanie uwzględnia i komentuje zmiany dokonane w Kodeksie karnym, w zakresie przedmiotowym zakreślonym ramami opracowania, po ukazaniu się 2. wydania. W szczególności tyczy to art. 244 – „niestosowanie się do zakazu sądowego”, przez penalizację obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakaz kontaktowania się z określonymi osobami lub zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu. Natomiast zakres penalizacji art. 264 – „przekroczenie granicy”, przez uchylene § 1 i zmianę treści § 2, wychodzi naprzeciw narastającemu zjawisku nielegalnego przepływu osób ze Wschodu na Zachód i roli Polski jako kraju tranzytowego.

Autorzy komentarza odnoszą się nie tylko do zmian wprowadzonych w Kodeksie karnym. W kontekście omawianych przepisów obszernie powołują najnowsze orzecznictwo sądów, jak choćby dotyczące związku czynu z obowiązkami pełnionymi przez funkcjonariusza w świetle interpretacji znamion występku z art. 222 – odnoszącego się do „naruszenia nietykalności funkcjonariusza”. Omawiają i komentują najnowsze zmiany w takich ustawach pozakodeksowych, jak z dnia 22 lipca 2006 r. o świadku koronnym; z 22 stycznia 1999 r. (Dz. U. z 2005 r., Nr 196, poz. 1631) o ochronie informacji niejawnych – odnosząc się do zmian związanych z dostosowaniem regulacji do standardów postępowania z informacjami niejawnymi w NATO i do przepisów bezpieczeństwa Unii Europejskiej oraz nowo uchwalonych ustaw o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego; z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi – którą wdrożono 9 Dyrektyw różnych organów Unii Europejskiej; z dnia 29 lipca 2005 r. o nadzorze nad rynkiem kapitałowym; z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne.

W ustawie o sporcie kwalifikowanym z dnia 29 lipca 2005 r., przy obowiązującym jeszcze w treści art. 296b Kodeksu karnego – „przekupstwa sportowe” – pojęciu sportu profesjonalnego, dostrzeżono potrzebę dostosowania tego przepisu do obowiązującej regulacji prawnej, wobec braku tożsamości tych pojęć.

Niezwykle kompetentnie, rozstrzygając zawitości interpretacyjne szczegółowych przepisów, autorzy prezentują niekiedy odmienny niż obowiązujący kierunek rozwiązań legislacyjnych. Propozycja ujęcia korupcji w sporcie, jako szczególnego zamachu na porządek publiczny, w rozdziale XXXII – „przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu”, miast dotychczasowemu usytuowaniu w rozdziale XXXVI obejmującym „przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu”, z uwagi na problemy w wykładni treści i zakresu kryminalizacji przepisu, może być tego przykładem.

W ogólnej charakterystyce rozdziału o „przestępstwach przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi” omówiono z kolei, będący w sferze projektu, rozszerzony katalog chronionych podmiotów wykonawczych w treści art. 310 § 1 k.k. o instrument płatniczy oraz zbywalne dokumenty uprawniające do otrzymania towaru, ładunku i wygranej rzeczowej, czy też wprowadzenia znamienia czynnościowego *wprowadzania do obrotu*, szerszego pojęciowo od *puszczenia w obieg* w art. 310 § 2, 312 i 313 k.k. Dostrzeżono potrzebę poszerzenia przedmiotu czynności wykonawczej w art. 311 k.k. o dokumentację związaną z emisją papierami wartościowymi, a czynności sprawcze o rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji lub przemilczanie informacji o emitencie i oferencie papierów wartościowych. W okresie stabilizowania się gospodarki wolnorynkowej warto rozważyć tego typu rozwiązania i wyjść im naprzeciw.

Omawiane opracowanie, z uwagi na zaprezentowane w nim walory poznawcze, doktrynalne i orzecznicze, jest czymś więcej niż kompendium wiedzy, z określonej przedmiotowo części prawa karnego materialnego. Jest opracowaniem kompletnym, poruszającym, objaśniającym i zaspokajającym wiedzę z zakresu wszystkich zagadnień – bez potrzeby sięgania do innych opracowań, najbardziej aktualnym, przydatnym przedstawicielom doktryny – w pracy naukowo-badawczej i dydaktycznej, praktykom – w stosowaniu prawa karnego, studentom i aplikantom w zawodach prawniczych – w łączeniu zdobywanej wiedzy z praktycznym jej wykorzystaniem. Omawiany Komentarz powinien być podręcznikiem warsztatu sędziów, prokuratorów, adwokatów, ale także prowadzących postępowania karne policjantów i funkcjonariuszy wszystkich organów, którym – w zakresie ich właściwości – przysługują uprawnienia Policji w prowadzeniu postępowań karnych.